

VZDELÁVANIE A ODBORNÁ PRÍPRAVA

Podľa zásady subsidiarity sa o politike vzdelávania a odbornej prípravy rozhoduje v každom členskom štáte Európskej únie (EÚ). Úloha EÚ je preto podporná. Niektoré problémy sú však spoločné pre všetky členské štáty – starnutie obyvateľstva, nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily, celosvetová hospodárska súťaž a vzdelávanie v ranom detstve – a to si vyžaduje spoločné riešenia, spoluprácu krajín a vzájomné odovzdávanie skúseností.^[1]

PRÁVNY ZÁKLAD

V Rímskej zmluve bolo v roku 1957 odborné vzdelávanie charakterizované ako oblasť činnosti Spoločenstva, v Maastrichtskej zmluve v roku 1992 bolo vzdelávanie formálne uznané za oblasť právomoci EÚ. V zmluve sa uvádza: „Spoločenstvo prispieva k rozvoju kvalitného vzdelávania podporovaním spolupráce medzi členskými štátmi a, ak je to potrebné, podporovaním a doplňovaním činnosti členských štátov pri plnom rešpektovaní ich zodpovednosti za obsah výučby a organizácie vzdelávacích systémov a za ich kultúrnu a jazykovú rozmanitosť“.

Lisabonskou zmluvou sa nezmenili ustanovenia o úlohe EÚ v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy (hlava XII, články 165 a 166). Okrem toho obsahuje ustanovenie, ktoré možno označiť ako horizontálna sociálna doložka. V článku 9 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) sa uvádza: „Pri vymedzovaní a uskutočňovaní svojich politík a činností Únia prihliada na požiadavky spojené s vysokou úrovňou vzdelávania (a) odbornej prípravy“.

V Charte základných práv Európskej únie, ktorá má rovnakú právnu silu ako zmluvy (článok 6 Zmluvy o Európskej únii), sa okrem toho uvádza: „Každý má právo na vzdelanie a na prístup k odbornému a ďalšiemu vzdelávaniu“ (článok 14), ako aj „právo na prácu a vykonávanie slobodne zvoleného alebo prijatého povolania“ (článok 15).

CIELE

Vo svojich politikách a činnostiach musí Únia prihliadať na požiadavky spojené s podporou vysokej úrovne vzdelávania a odbornej prípravy. A preto Rada v roku 2009 stanovila dlhodobé strategické ciele EÚ v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy takto: 1) dosiahnuť, aby sa celoživotné vzdelávanie a mobilita stali realitou, 2) zlepšovanie kvality a efektivity vzdelávania a odbornej prípravy; 3) podporovať spravodlivosť,

[1] Podrobnosti nájdete v informačnom liste [3.6.4](#) o vysokoškolskom vzdelávaní.

sociálnu súdržnosť a aktívne občianstvo, 4) posilňovať tvorivosť a inovácie, a to aj v oblasti podnikania, na všetkých úrovniach vzdelávania a odbornej prípravy.

DOSIAHNUTÉ VÝSLEDKY

A. Európa 2020 a vzdelávanie a odborná príprava 2020

Politika v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy sa začala rozvíjať najmä po prijatí [stratégie Európa 2020](#). Aj keď za systémy vzdelávania a odbornej prípravy sú prvotne zodpovedné členské štáty, EÚ zohráva kľúčovú úlohu pri podpore a dopĺňaní úsilia o zlepšenie a modernizáciu ich systémov vzdelávania. V rámci stratégie Európa 2020 dostávajú členské štáty každý rok osobitné usmernenia o prioritných reformách vo forme odporúčaní pre jednotlivé krajiny.

Čo sa týka vzdelávania a odbornej prípravy, nástroje a dohody pre spoluprácu na úrovni EÚ sú uvedené [v strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave](#) (ET 2020). V ET 2020 boli na rok 2020 stanovené tieto referenčné hodnoty EÚ: 1) aspoň 95 % detí vo veku od 4 rokov do začiatku povinného základného vzdelávania by sa malo zúčastňovať na vzdelávaní v predškolskom veku, 2) podiel 15-ročných s nedostatočnými zručnosťami v čítaní, matematike a prírodných vedách by mal byť nižší ako 15 %, 3) podiel osôb s predčasne ukončeným vzdelávaním a odbornou prípravou by mal byť nižší ako 10 %, 4) podiel osôb vekovej kategórie 30 – 34 rokov s dosiahnutým vysokoškolským vzdelaním by mal byť aspoň 40 %, 5) na celoživotnom vzdelávaní by sa malo zúčastňovať v priemere aspoň 15 % dospelých (veková kategória 25 – 64 rokov), 6) minimálne 20 % absolventov vysokoškolského štúdia a 6 % osôb vo veku 18 až 34 rokov s počiatočnou odbornou kvalifikáciou by malo určité obdobie študovať alebo sa zúčastniť na odbornej príprave v zahraničí, 7) najmenej 82 % podiel zamestnaných absolventov (vo veku 20 až 34 rokov s úspešne ukončeným vyšším stredoškolským alebo vysokoškolským vzdelaním), ktorí štúdium ukončili pred jedným až tromi rokmi.

Na účely vykonávania politík EÚ v oblasti odborného vzdelávania a prípravy sa Komisia opiera o Európske stredisko pre rozvoj odborného vzdelávania (CEDEFOP), ktoré je jednou z decentralizovaných agentúr EÚ.

B. Nový program v oblasti zručností pre Európu

V roku 2016 Komisia uverejnila oznámenie s názvom Nový program v oblasti zručností pre Európu ([COM\(2016\)0381](#)), v ktorom navrhuje 10 opatrení, aby ľudia získali zručnosti potrebné na trhu práce a lepšie využívali zručnosti, ktoré už majú, s cieľom pomôcť im nájsť si kvalitné zamestnanie:

- záruka získania zručností, ktorá má dospelým ľuďom s nízkou úrovňou zručností pomôcť zlepšiť ich gramotnosť, matematickú gramotnosť a digitálne zručnosti,
- revízia európskeho kvalifikačného rámca,
- koalícia pre digitálne zručnosti a pracovné miesta, ktorá má podporiť spoluprácu medzi zainteresovanými stranami v oblasti vzdelávania, zamestnania a priemyslu,
- Konceptia sektorovej spolupráce v oblasti zručností na účel zlepšenia informovanosti pre oblasť zručností,

- nástroj na stanovenie profilu zručností pre štátnych príslušníkov tretích krajín s cieľom podporiť včasné identifikovanie a vytváranie profilov zručností a kvalifikácií migrantov,
- podpora odborného vzdelávania a prípravy, najmä prostredníctvom podujatí a aktivít v rámci Európskeho týždňa odborných zručností,
- preskúmanie odporúčania týkajúceho sa kľúčových kompetencií s cieľom pomôcť, aby viac ľudí nadobudlo základný súbor zručností nevyhnutných pre prácu a život v 21. storočí,
- revízia rámca Europass so zámerom ponúknuť ľuďom lepšie a ľahšie použiteľné nástroje na prezentáciu ich zručností,
- návrh odporúčania týkajúceho sa sledovania vysokoškolských absolventov s cieľom zlepšiť pochopenie výkonov absolventov po ukončení ich vzdelávania a odbornej prípravy,
- analýza a výmena najlepších postupov s cieľom riadiť pohyb vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných osôb medzi krajinami („tok mozgov“).

C. Vzdelávanie v ranom detstve

Po prijatí [Európskeho piliera sociálnych práv](#), v ktorom sa zdôrazňuje, že „deti majú právo na cenovo dostupné a kvalitné vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve“, sa otázka vzdelávania v ranom detstve stala ešte dôležitejšou. V máji 2018 Komisia schválila návrh odporúčania Rady týkajúceho sa vysokokvalitných systémov vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve (COM(2018)0271). Tento návrh vychádza z predchádzajúcej práce v tejto oblasti, najmä z [kľúčových zásad rámca kvality pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve](#), ktoré v roku 2014 predložila pracovná skupina národných expertov.

D. Európsky vzdelávací priestor

V máji 2018 po samite v Göteborgu uverejnila Komisia oznámenie s názvom Budovanie silnejšej Európy: význam politik v oblasti mládeže, vzdelávania a kultúry (COM(2018)0268). Prezentuje v ňom svoju víziu vybudovania európskeho vzdelávacieho priestoru, ktorá okrem iného zahŕňa návrh odporúčania Rady týkajúceho sa podpory automatického vzájomného uznávania vysokoškolských diplomov, vyššieho sekundárneho vzdelania a študijných pobytov v zahraničí (COM(2018)0270).

E. Erasmus

[Program Erasmus+](#) je program EÚ pre oblasti vzdelávania, odbornej prípravy, mladých ľudí a športu na obdobie 2014 – 2020. Nadväzuje na predchádzajúce iniciatívy Únie podporujúce výmeny a rozvoj systémov vzdelávania a odbornej prípravy a práce s mladými ľuďmi.

Program Erasmus+ je určený na podporu úsilia krajín efektívnejšie využívať potenciál ľudského a spoločenského kapitálu Európy a potvrdenie zásady celoživotného vzdelávania prepojením podpory s formálnym, neformálnym a informálnym učením v oblastiach vzdelávania, odbornej prípravy a mladých ľudí.

Osobitné ciele programu Erasmus+ v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy sú: 1) zlepšovať úroveň kľúčových kompetencií a zručností s osobitným zreteľom na ich význam pre trh práce a prispievať k súdržnej spoločnosti, 2) podporovať zvyšovanie kvality, excelentnosť inovácií a internacionalizáciu na úrovni vzdelávacích a školiacich inštitúcií, 3) podporovať vytvorenie európskeho priestoru celoživotného vzdelávania určeného na doplnenie reforiem politiky na vnútroštátnej úrovni a zvyšovať informovanosť o ňom a podporovať modernizáciu systémov vzdelávania a odbornej prípravy, 4) zlepšovať medzinárodný rozmer vzdelávania a odbornej prípravy; 5) zlepšovať výučbu a učenie sa jazykov a podporovať jazykovú rozmanitosť a medzikultúrne povedomie v celej EÚ.

Odvážnym cieľom programu Erasmus+ je podporovať súčinnosť a vzájomné obohacovanie v rôznych oblastiach vzdelávania, odbornej prípravy a mladých ľudí, odstraňovania umelých hraníc medzi rôznymi opatreniami a formátmi projektov, podpory nových nápadov, priťahovania nových aktérov z oblasti práce a občianskej spoločnosti a stimulácie nových foriem spolupráce. V oblasti vzdelávania ide o splnenie týchto cieľov v rámci kľúčových činností. Kľúčová činnosť 1 sa zameriava na mobilitu študentov vyššieho vzdelávania a odborného vzdelávania a prípravy a zamestnancov vo všetkých sektoroch vzdelávania. Kľúčová činnosť 2 sa sústreďuje na partnerstvo a cieľom kľúčovej činnosti 3 je podpora reformy politiky.

[Návrh Komisie](#) na nadväzujúci program (2021 – 2027) bol uverejnený v máji 2018 ([COM\(2018\)0367](#)). Navrhuje sa v ňom nazvať celý program jednoducho „Erasmus“. Celková štruktúra programu sa podstatne nezmenila, a to ani pokiaľ ide o tri „kľúčové akcie“, ktoré už boli vytvorené v rámci programu Erasmus+. Komisia však navrhuje zdvojnásobiť rozpočet na 30 miliárd EUR v porovnaní s programovým obdobím 2014 – 2020.

ÚLOHA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

Parlament vždy podporoval úzku spoluprácu medzi členskými štátmi v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy a posilňovanie európskeho rozmeru vo vzdelávacích politikách jednotlivých členských štátov. Aktívne sa tiež zúčastňuje na politickom cykle v súvislosti so ET 2020 a reaguje na správy pripravené v tomto rámci, napr. prostredníctvom svojho [uznesenia z 23. júna 2016 o opatreniach v nadväznosti na strategický rámec pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave \(ET 2020\)](#).

A. Erasmus

Parlament úspešne pracoval na zabezpečovaní zvýšenia rozpočtových zdrojov na program Erasmus+. 12. apríla 2016 prijal uznesenie o programe Erasmus+ a ďalších nástrojoch na posilnenie mobility v oblasti OVP – prístup celoživotného vzdelávania^[2]. V uznesení vyzýva Komisiu, členské štáty a verejné orgány pre zamestnanosť, aby zverejňovali informácie a šírili osvetu o programe Erasmus+ a ostatných nástrojoch zameraných na podporu mobility v rámci OVP, najmä medzi MSP; Vo svojom [uznesení zo 14. septembra 2017](#) Parlament uznal mimoriadne pozitívny vplyv

---

[2]Ú. v. EÚ C 58, 15.2.2018, s. 65.

programu Erasmus+. Zdôraznil, že nový program by mal byť otvorenejší a prístupnejší, a upozornil na ťažkosti pri uznávaní kreditov v rámci Európskeho systému prenosu a zhromažďovania kreditov (ECTS). Vyzval na vytvorenie európskej študentskej elektronickej karty, ktorá by študentom umožňovala celoeurópsky prístup k službám. Poslanci zdôraznili význam podpory aktívneho občianstva, občianskeho vzdelávania a európskej identity prostredníctvom tohto programu.

Pokiaľ ide o ďalšiu generáciu programu Erasmus+, Parlament navrhol strojnásobiť rozpočet na 41 miliárd EUR, čo umožní viac účastníkov a väčšiu inkluzívnosť. Prioritou nového programu budú aj výmeny v oblasti odborného vzdelávania, najmä v pohraničných regiónoch, a vyčlení sa na ne väčší rozpočet.

B. Vzdelávanie a zamestnanosť

Výbor pre kultúru a vzdelávanie (CULT) a Výbor pre zamestnanosť a sociálne veci (EMPL) vypracovali spoločnú iniciatívnu správu o oznámení Komisie s názvom Nový program v oblasti zručností pre Európu. Parlament prijal uznesenie [14. septembra 2017](#). Zasadzuje sa v ňom za holistický prístup k vzdelávaniu a rozvoju zručností, pričom vyzýva členské štáty, aby zamerali pozornosť nielen na zamestnateľnosť, ale aj na zručnosti, ktoré sú užitočné pre spoločnosť. Uvádza taktiež komplexnejší prístup k zvyšovaniu kvalifikácie migrantov, investovanie do vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, podporu možností celoživotného vzdelávania, zásadnú úlohu neformálneho a informálneho vzdelávania, ako aj podporu digitálnych zručností, zručností v oblastiach vedy, technológie, inžinierstva a matematiky (STEM) a podnikateľských zručností.

Výbory CULT a EMPL spoločne vypracovali legislatívnu správu o návrhu Komisie na aktualizáciu rámca Europass. Nový rámec Europass bol prijatý 18. apríla 2018 prostredníctvom [rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2018/646](#).

C. Ďalšie osobitné oblasti

Parlament sa tiež veľmi zaujíma o oznámenia Komisie zamerané na osobitné oblasti vzdelávania a odbornej prípravy. Príkladmi sú uznesenia Parlamentu z [22. októbra 2013 o prehodnotení vzdelávania](#), z [15. apríla 2014 o nových technológiách a otvorených vzdelávacích zdrojoch](#), z [8. septembra 2015 o podpore podnikania mladých ľudí prostredníctvom vzdelávania a odbornej prípravy](#), z [12. septembra 2017 o ďalšom a diaľkovom akademickom vzdelávaní ako súčasť európskej stratégie celoživotného vzdelávania](#) a z [12. júna 2018 o modernizácii vzdelávania v EÚ](#).

Pierre Hériard
05/2019

